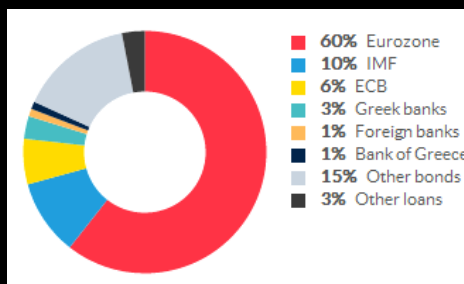

Eurosamarbetet vid ett vägskäl

Söndagen den 25 januari skrevs ett nytt kapitel i Greklands politiska historia. Det vänsterinriktade partiet [Syriza](#) gick segrande ur extra valet till det grekiska parlamentet. Resultatet skapar ny turbulens och osäkerhet beträffande den pågående grekiska bailouten från EU, ECB och IMF. Valresultatet kan även komma att påverka övriga krisländer och i förlängningen hela eurosamarbetet. Dessutom riskerar ECB-beslutet från 22 januari om införandet av [kvantitativa låtnader](#) att ytterligare komplicera förutsättningarna för valutasamarbetet.

Greklands problem med skulder och underskott innebär att landet våren 2010 inte längre kunde få lån till rimliga räntor på kapitalmarknaden. Grekland har sedan dess i huvudsak finansierat sig med hjälp av två stödprogram innehållande nödlån på sammanlagt €240 miljarder från EU, ECB och IMF. Totalt har landet idag lån på drygt €310 miljarder (se diag.)

Trojkan är den organisation som representerar de officiella långgivarna (europeiska kommissionen, ECB och IMF) och som förhandlat fram villkoren för de grekiska lånen. Kraven har varit mycket hårda och har från flera håll kritiserats för att kväva den grekiska ekonomin vilken krympt med en tredjedel sedan krisens inledning. Avregleringar, privatiseringar, höjda skatter och åtstramningar i de sociala skyddsnetten samt sänkta löner och pensioner har präglat kravlistan från långgivarna.

Trots att Greklands BNP långsamt inlett en återhämtning efter den djupa recessionen är problemen fortsatt legio. Arbetslösheten har parkerat på över 25 procent och motsvarande siffror för ungdomar är än värre där mer än varannan under 25 år är arbetslös. En tredjedel eller fyra miljoner av Greklands befolkning anses befinna sig under fattigdomsstrecket. Detta har medfört att 200 000 greker har lämnat landet varav huvuddelen har varit unga.

Det största problemet med grekisk ekonomi är att trots de kraftiga nerskärningarna har den grekiska statsskuden i relation till BNP fortsatt att växa. Sedan 2008 har skuden ökat från 105 procent upp till 2014 års 175 procent (se diagram).

En ständigt ökande statsskuld medför eskalerande räntekostnader vilket förhindrar en hållbar återhämtning. Under våren 2014 väcktes en förhoppning om att Grekland åter skulle klara att låna på den öppna marknaden, förhoppningar som snabbt grusades av ånyo stigande marknadsräntor. Grekland har beviljats en två månaders teknisk förlängning av sitt räddningsprogram över det nyligen

genomförda valet vilket innebär att en slutlig granskning och uppdatering av hela räddningsprogrammet nu väntas offentliggöras av Trojkan i slutet av februari. Syrizas motsätter sig dock tanken att förhandla direkt med Trojkan utan strävar istället efter att föra förhandlingar med respektive euroland och långgivare var för sig.

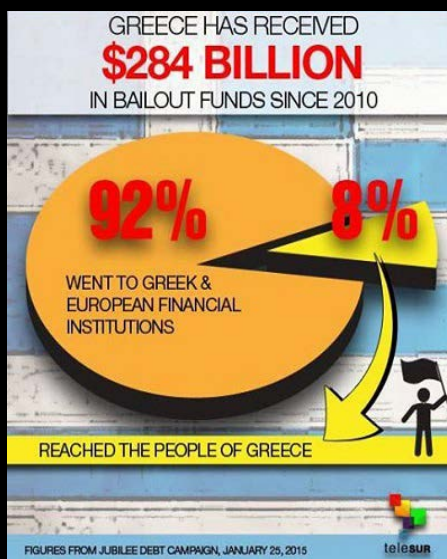
Syriza har ställt upp tre huvudmål för sin politik. För det första åstadkomma kraftiga nedskärningar av statskulden där målet varit att få avskrivningar som halverar skulden (ett krav som senare reviderats) och/eller förlänga den nu aktuella återbetalningsperioden. För det andra dra tillbaka de sparåtgärder som under bailouten genomförts av Trojkan samt för det tredje dra tillbaka de strukturella ombildningar som varit Trojkans krav under bailouten.

Dessa åtgärder skulle frigöra pengar som istället kan användas till insatser och förbättringar i de sociala skyddsnetten. I första hand höja minimilönerna, återställa vissa maktbefogenheter till fackföreningarna samt stoppa privatiseringsprogrammet. Målet är, trots dessa planer, att stanna inom valutasamarbetet.

Den nya grekiska regeringen har gått ut hårt och redan under första veckan beslutade man att skrota det pågående privatiseringsprogrammet, avveckla de införda avgifterna för sjukvård och recept samt återinföra den 13:e pensionsutbetalningen för pensionärer med de lägsta pensionerna.

De grekiska folkliga protesterna mot den pågående bailouten har också visat sig vara befogad. En mycket liten del av de lån som Grekland mottagit har kommit till den grekiska befolkningen till del utan har till allra största delen tillfallit banker och finansinstitut. Av de €240 miljarderna (cirka \$285 miljarder) så visar [Jubilee Debt Campaign](#) att endast 8 procent tillfallit befolkningen.

Tyskland är det land inom euro-samarbetet som häftigast reagerat mot att sätta den pågående bailoutprocessen ur spel. Landet är också den enskilt största garanten för de grekiska lånen med nära €80 miljarder.

Den tyska inställningen delas också av eurogruppen. Under de senaste veckorna har Greklands nye finansminister [Yanis Varoufakis](#) (bilden nedan) åkt skytteltrafik mellan flera EU-länder för att försöka förankra en reviderad grekisk skuldsituation. När Varoufakis besökte eurogruppens chef [Jeroen Dijsselbloem](#) kom motsättningarna också i dagen och mötet slutade i en oförsonlig ton.

Motståndet mot skuldlättnader och en revidering av bailoutreglerna verkar dock inte vara lika starkt i alla delar av EU. Exempelvis sade Frankrikes finansminister Michel Sapin efter mötet med Varoufakis att Frankrike inte skulle stödja en ren skuldavskrivning men erbjöd stöd för en ny tidsram då Greklands krav är legitima. Liknande inställningar lär komma från övriga sydeuropeiska krisländer.

Även USA:s president Obama sade i ett uttalande för CNN den 1 februari att,

Du kan inte hålla på att pressa länder som är mitt i en depression. Vid något tillfälle måste det finnas en tillväxtstrategi i syfte för dem att betala av sina skulder för att eliminera en del av sina underskott.

Vad som ytterligare kan komplicera situationen är den av ECB nyligen annonserade avsikten att starta upp ett program för kvantitativa lättnader. Under ett och ett halvt år skall datorerna ur tomma intet producera €1,1 biljoner (10 000 000 000 000 SEK), pengar som till största delen inte kommer att tillfalla folket på gatan då huvuddelen kommer att placeras i aktier och skapa nya bubblor. Just detta har till stor del blivit **resultatet** av USA:s sex år långa politik med QE.

För Greklands del är dessa kvantitativa lättnader i nuläget inte heller till stor hjälp. I reglementet finns en gräns för hur stort innehav av obligationer som ECB kan hålla från respektive euroland. I nuläget har ECB redan en mycket hög volym av grekiska obligationer på balansräkningen och man är inte berättigad till fler köp förrän Grekland löser stora skulder på totalt €6,7 miljarder under juli och augusti.

Ytterligare en riskfaktor är hur situationen kommer att utveckla sig om parterna inte kan nå en uppgörelse. Ett skräckscenario för valutasamarbetet skulle vara att Grekland i en trängd situation skulle vända sig öster ut mot Ryssland för ekonomiskt stöd. Ett sådant scenario har det viskats om sedan valutgången blev känd men premiärminister Alexis Tsipras menar att det just nu inte finns sådana planer på bordet. Länderna är dock överens om ett **utökat samarbete**.

I en exklusiv intervju för ekonomikanalen CNBC i slutet av januari fick den ryske finansministern **Anton Siluanov** frågan hur Ryssland skulle ställa sig till en begäran från Grekland om ekonomiskt stöd. Siluanovs svar var att,

Om en sådan begäran om ekonomiskt stöd lämnas till den ryska regeringen kommer vi definitivt att överväga det.

Med tanke på Rysslands egen prekära ekonomiska situation är frågan om man skulle ro i land en sådan begäran. I bakfickan finns möjligen den sedan sommaren 2014 etablerade **BRICS-fonden**.

Valutasamarbetet kommer under våren och sommaren att utsättas för flera svåra prov. Nedan finns de viktigaste punkterna på den grekiska agendan.

Feb-12	EU-toppmöte. Tsipras första officiella framträdande.
Feb-16	Eurozonens finansministermöte.
Feb-28	Den två månader långa tekniska förlängningen av EFSF-programet löper ut.
Mar-09	Eurozonens finansministermöte.
Mar-15	Inlösen av IMF-lån, €1,9 miljarder.
Maj-11	Eurozonens finansministermöte.
Jun-15	Inlösen av IMF-lån, €1,9 miljarder.
Jun-18	Eurozonens finansministermöte.
Jun-25	EU-toppmöte.
Jul-20	Inlösen av obligationer, €3,5 miljarder. (ECB och *NCB)
Aug-20	Inlösen av obligationer, €3,2 miljarder. (ECB och *NCB)

* = Nationella centralbanker.

En nyttillkommen försvårande omständighet för hela valutasamarbetet är att inte enbart Grekland har drabbats av stora svängningar i partisympatierna. Flera euroländer verkar nu stå på tröskeln till drastiska förändringar i medlemsländernas partilandskap. De senaste spanska [opinionsmätningarna](#) visar att det eurokritiska vänsterpartiet [Podemos](#) ökat sin popularitet i rekordfart och når upp till cirka 25 procent, samma nivå som det borgliga regeringspartiet [Partido Popular](#).

Podemos är ett ungt parti som grundades så sent som förra året av den 36-årige universitetsläraren Pablo Iglesias och trots att partiet bara var fyra månader gammalt lyckades de nå närmare 8 procent av väljarna i EU-valet. Spanien röstar in ett nytt parlament under november 2015.

Den eurokritiska italienska [Femstjärnerörelsen](#) kan också räknas till dessa partier och liknande exempel finns i flera EU-länder. Ett observandum är att i samtliga de krisländer där det nu blåser eurokritiska vänstervindar är länderna även NATO-medlemmar. Samtidigt finns det i många EU-länder nationalistiska partier som vänder blicken öster ut och vill närma sig Ryssland.

Hela EU-experimentet ser nu ut att sättas på svåra prov. Penningpolitiken i euroområdet har nått vägs ände och blivit impotent, detta samtidigt som Sydeuropas medborgare ser ut att välja nya politiska lösningar. Frågan är om EU, ECB och IMF förmår att anpassa sig till nya politiska och ekonomiska förutsättningar och då inte enbart gentemot Grekland utan även i inställningen till övriga krisländer och i förlängningen till hela valutasamarbetet. Ett misslyckande skulle kunna skapa kaos och skicka chockvågor ut över finansvärlden.

Om EU:s valutasamarbete skall ha en framtid handlar det nu om [finanspolitiska](#) åtgärder vilket kräver någon form av federalism. Kanske får vi efter en påtaglig turbulens inom det europeiska samarbetet se en kraftig omstrukturering av unionen där flera länder lämnar och något eller några också kan tillkomma. Idén om ett Europas A-lag har väckts tidigare och kan åter bli aktuell. Kan det möjligen vara så att det ur askan reser sig en bantad federalistisk union.

Upp 17:12 Och de tio hornen du såg är tio kungar som ännu inte har fått något rike. Men tillsammans med vilddjuret får de makt att för en timme regera som kungar.¹³ De har ett och samma sinne och ger sin makt och myndighet åt vilddjuret.

